

Таварышы!

война
не цар

ІАЧБ

Даліока, даліока, за тысячы мільюў ад нас, у чужых краіох, нам зусім незнаёмых, началася страшная вайна. Хто яе вядзе? З аднаго боку цар расейски, з другога Японь. А чаго яны ваююць? А таго, што цар хочэ забраць больш чужой зямлі пад сябе, дзля таго, каб яго чыноўнікі маглі глуміць і абдзіраць людзей. Цар вядзе вайну на карысьць багатым, а не нам, бо толькі яны праз гэту вайну збагацеюць. Бо, бачыце, браткі, што гэта вайна вядзецца, каб добра жылося цару, яго чыноўнікам і багачам. Дзля іх гэта вайна патрэбна, дзля іх будзе карысьць, як пабьюць японцаў.

Але паглядзімо, браткі, чы сваю гэта кроў яны праліваюць, чы яны ідуць там даліока, з стрэльбамі ў руках, чы міорзнуць там на холадзе, чы умираюць з голоду, чы на гэту вайну грошы з сваей кишэні даюць? Не, браткі! Не яны міорзнуць, умираюць з голоду, гинуць ў баю, не яны даюць грошы, крывавым потам дабытыя. Робиць гэта ўсіо наш брат, што усюды на цара працуе. Наша ўсіо гэта праца, нашы браты, нашы сыны кідваюць дзяцей, гинуць на вайне. Мы плацім падаткі ў казну, а цар за гэтыя грошы ваюе. А нам з гэтага ніякой карысьці.

Толькі яны, нашы глуміцели, будуць мець з гэтага карысьць і славу, а нам вайна прынясе голад і здзек і бяду.

А што чакае нашых братоў? Салдатаў пасылаюць туды на смерць. У Манджурыі яныж пагинуць. Іх адсылаюць не ў людзкіх вагонах, а як якую свинину у халодных, не паленых, без ціоплай апратки. Багата людзей адмарозіла рукі і ногі, а то і змерзла на смерць. На адной станцы агледзели два вагоны змерзлых на косьць салдатаў. У Манджурыі, што маскалі зваевалі і спуставалі, няма чаго есці, няма гдзе жыць салдатам. Бедныя галодныя мусяць начаваць у полі на вялікім марозі.

А за тое, што нашы сыны і браты гинуць гдзесці даліока, даліока ад голаду, холаду і куляў японцаў, мы яшчэ даем грошы. А усе грошы гэтыя з нашых падаткаў і налагаў і складкаў. Мала таго. Прыказуюць яшчэ малицца ў касціолах ці церквах каб цар з сваімі слугамі пабіў Японь.

Ось, браткі, што дзля нас вайна і якую долю нам гатуе цар. Якіж іон нам бацька, якіж іон апекун.

Іон і яго чыноўнікі добра знаюць, што народ не такі ўжо дурны, каб з яго можна была выциснуць апошнюю каплю поту і гнаць яго на сьмерць. Добра іон ведае, што серэд нас ціомных ўжо іосць бойкіе людзі, што хочучь выбицца з пад яго панавання, скинуць цяжкіе путы і убачыць слабоду.

Баіцца цар і яго казна, што нутрэнные ворагі, ухапіўшы час вайны, запрабуюць скинуць путы, чы хоча отпусціць крыху. І каб упілнаваць нутрэнняга ворага, дае іон мільон васемсот тысячоў рубліоў на новыя стады жандармаў і шпегаў.

Таварышы! Тыя нутрэнные ворагі гэта мы найбольш, мы працавіты народ ў Польшы, Литве, ў нашай Белай Русі і Латышскай Зямлі. Наши краі больш за другіх циснуць царавы чыноўнікі, цисне царавы казна. Мы дзеці зваеванай праз цара зямлі, на нашы патрэбы і карысьці казна не гледзіць ніколі; засудзілі нас на звод і опошнюю згубу. Усіо што нашае — мова, вера, звычай ідзе на здзек. З нас казна найбольш дзярэ падаткаў, нашыя браты ідуць на страшныя месцы, на смерць даліока од бацькаўшыны. На нас наперш звалицца цежарына вайны за тое і нас царавы казна найбольш баіцца.

Часу той войны яна мусіць натужаць ўсе сілы, каб толькі зваеваць. Змогуць яе — гэта нічога, што адбяручь кусок крадзенай зямлі. Горш, што ніхто шанаваць яе не будзе у яеж краю. Тады пачне гинуць, а мо' і зусім згіне царавы гнібенне. Мы і дзля нашага дабра і дзля дабра расейскаго працавітага народу жадаем, каб Японь зваевала ў той вайне, каб змагла цара.

А мы, таварышы, мусім даць пазнаць працавітаму народу яго політычнае палаженне у нашых краіох, мусім старацца, каб серэд нас дурных бараноў было чым найменш, а людзей, гатовых дапытацца самым свайго права — чым найбольш. Мусім цяпер, часу хлапот, часу войны, выгадаваць дзля казны нутрэнных ворагаў, хай тыя хлапоты яшчэ горшыя будуць. І бліжша будзе минуціна нашай слабоды од царавай няволі.

Да работы, таварышы!

Сябруйма ўсе, мацуймася супольне з гнібеннем і здзірствам.

Беларуска Рэвалюцыйна Грамада. Літоўска Соцыальдемократычна Партыя. Польшка Партыя Соцыалістычна. Латышска Соцыальдемокрацыя.

13850933